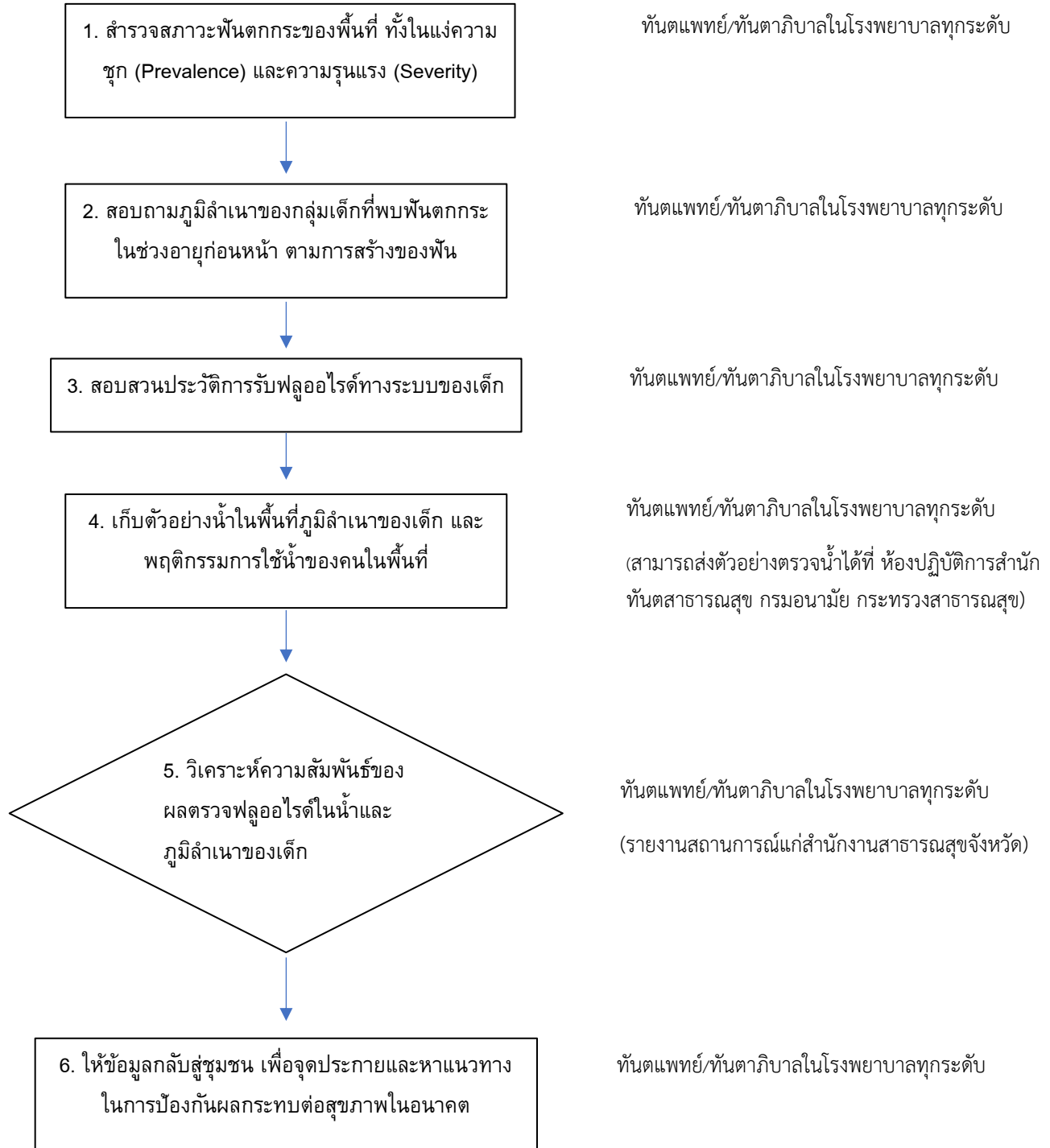

แนวทางการจัดการฟลูออไรด์สูงเมื่อพบฟันตกกระในพื้นที่

บทบาทรับผิดชอบ

แนวทางการจัดการฟลูออไรด์สูงเมื่อพบฟันตกกระในพื้นที่เพื่อป้องกันปัญหาทางด้านทันตสุขภาพ

1. สํารวจสภาวะฟันตกกระของพื้นที่ ทั้งในแง่ความชุก (Prevalence) และความรุนแรง (Severity)

ลงสำรวจสภาวะฟันตกกระในพื้นที่ เช่น ในโรงเรียนอนุบาล หากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ควรกำหนดให้มีกลุ่มประชากรเป็นเด็กนักเรียนที่มีฟันแท้ทุกคน หรือปรับตามความเหมาะสมกับจำนวนเด็กนักเรียนในโรงเรียน เพื่อหาข้อมูลทางด้านความชุก (Prevalence) และความรุนแรง (Severity) ของฟันตกกระ ฟันที่สามารถตรวจพบฟันตกกระได้บ่อยคือ ฟันกรามน้อย (premolar) และฟันกรามซี่ที่สอง (second molars) ตามด้วยฟันหน้าบน (upper incisors)

ตัวอย่าง ดัชนีฟันตกกระของ Dean

การตรวจฟันตกกระด้วยดัชนี Dean จะตรวจที่ฟันแท้ในช่องปากที่มีความรุนแรงมากที่สุดเพียง 2 ซี่ ภายใต้งแสงธรรมชาติ และจะบันทึกสภาวะของฟันตกกระที่มีความรุนแรงน้อยกว่า โดยผู้ตรวจควรเริ่มพิจารณาจากสภาวะฟันตกกระที่มีคะแนนรุนแรงก่อนแล้วค่อย ๆ พิจารณาไล่คะแนนลงมาจนถึงสภาวะของฟันนั้น ๆ หากเกิดความสงสัยให้บันทึกคะแนนที่ต่ำกว่า

รหัส	รายละเอียดการประเมิน
0 ปกติ	Smooth, glossy, and usually a pale creamy-white color
1 สงสัย	Few white flecks to occasional white spots
2 น้อยมาก	Small, opaque, paper-white areas 25% of the tooth surface
3 เล็กน้อย	White opacity 50% of the tooth surface
4 ปานกลาง	Marked wear and brown stain All surfaces are involved, minute pitting
5 รุนแรง	Forms of the tooth are affected; stain and pitting are widespread

ดัดแปลงจาก WHO Oral health surveys: basic methods - 5th edition

การสำรวจสภาวะของฟันตกกระไม่จำเป็นจะต้องทำการสำรวจปริมาณฟลูออไรด์ในแหล่งน้ำเสมอ แต่จะเป็นการ “identify cases” และช่วยให้สามารถข้อมูลสำหรับการระบุพื้นที่ในการสำรวจแหล่งน้ำได้ต่อไป

2. สอบถามภูมิลาเนาของกลุ่มเด็กที่พบฟันตกกระในช่วงอายุก่อนหน้า ตามการของฟัน

เมื่อพบเด็กนักเรียนมีฟันตกกระ ให้สอบถามภูมิลาเนาที่เด็กนักเรียนเจริญเติบโตตามระยะเวลาช่วงที่มีการสร้างของฟัน โดยฟันตกกระเป็นภาวะที่ฟันมี hypomineralization เกิดจากการได้รับฟลูออไรด์ทางระบบมากเกินไป โดยจะไปยับยั้งเอนไซม์ที่ทำหน้าที่ในการสลายโปรตีนในระยะ enamel maturation ทำให้มีการคงอยู่ของโปรตีนและรบกวนการสะสมแร่ธาตุ

ตาราง 1 ระยะเวลาการสร้างของฟันแท้ซี่ต่าง ๆ

ฟันแท้	ระยะเวลาการเริ่ม calcification	ระยะเวลาที่ calcification สมบูรณ์
Central incisor	3-4 เดือน	4-5 ปี
Lateral incisor	Maxilla: 10-12 เดือน Mandible: 3-4 เดือน	4-5 ปี
Canine	4-5 เดือน	6-7 ปี
First premolar	18-24 เดือน	5-6 ปี
Second premolar	24-30 เดือน	6-7 ปี
First molar	เกิด	30-36 เดือน
Second molar	30-36 เดือน	7-8 ปี
Third molar	Maxilla 7-9 ปี, Mandible 8-10 ปี	

ดัดแปลงจาก Drummond BK, Kilpatrick N, editors. Planning and care for children and adolescents with enamel defects.

ตัวอย่างเช่น พบฟันตกกระที่ฟันหน้าแท้ ให้สอบถามภูมิลาเนาในช่วงก่อนอายุ 4 ปี, พบฟันตกกระที่ฟันกรามน้อยหรือฟันกรามแท้ซี่ที่ 2 ให้สอบถามภูมิลาเนาในช่วงก่อนอายุ 8 ปี

3. สอบสวนประวัติการรับฟลูออไรด์ทางระบบของเด็กนักเรียน

สอบสวนการรับฟลูออไรด์ทางระบบ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลปริมาณฟลูออไรด์ในแหล่งน้ำ เช่น การกลืนยาสีฟันที่ผสมฟลูออไรด์ การรับฟลูออไรด์เสริมจากแพทย์หรือทันตแพทย์ รวมไปถึงสอบถามกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของนโยบายสาธารณสุขในการให้ฟลูออไรด์เสริม เช่น นมโรงเรียน

4. เก็บตัวอย่างน้ำในพื้นที่ภูมิลาเนาของเด็ก และสำรวจพฤติกรรมการใช้น้ำของคนในพื้นที่

ลงพื้นที่เพื่อสำรวจแหล่งน้ำตามภูมิลาเนาของเด็กนักเรียน ควบคู่กับการสำรวจพฤติกรรมการใช้บริโภคน้ำของคนในชุมชน ควรเก็บตัวอย่างจากแหล่งน้ำที่คนในชุมชนใช้เพื่อการบริโภคจริง เนื่องจากจะส่งผลต่อปริมาณการรับฟลูออไรด์ทางระบบ กรณีที่ชุมชนใช้แหล่งน้ำที่เป็นลักษณะสาธารณะ เช่น น้ำประปาหมู่บ้าน สามารถเก็บตัวอย่างจำนวน 2-3 ตัวอย่าง แต่หากชุมชนมีการใช้แหล่งน้ำแยกตามครัวเรือน เช่น มีการขุดบ่อบาดาลใช้แยกตามครัวเรือน ให้เพิ่มตัวอย่างการเก็บแหล่งน้ำให้ครอบคลุมตามความเหมาะสม

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผลตรวจฟลูออไรด์ในน้ำและภูมิลาเนาของเด็ก

นำข้อมูลภูมิลาเนา และการสำรวจปริมาณฟลูออไรด์ในแหล่งน้ำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ผ่านการทำแผนที่ (mapping) แหล่งน้ำ/ฟันตกกระ ในกรณีที่พบความเข้มข้นของฟลูออไรด์ในแหล่งน้ำบริโภคเกินกว่า 2 ppm ควรได้รับการแก้ไขเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาทางทันตสุขภาพในอนาคต

6. ให้ข้อมูลกลับสู่ชุมชน เพื่อจุดประกายและหาแนวทางในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพในอนาคต

ทพ. ภูวิศ ลุยะพันธุ์
ทันตแพทย์ปฏิบัติการ
สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข